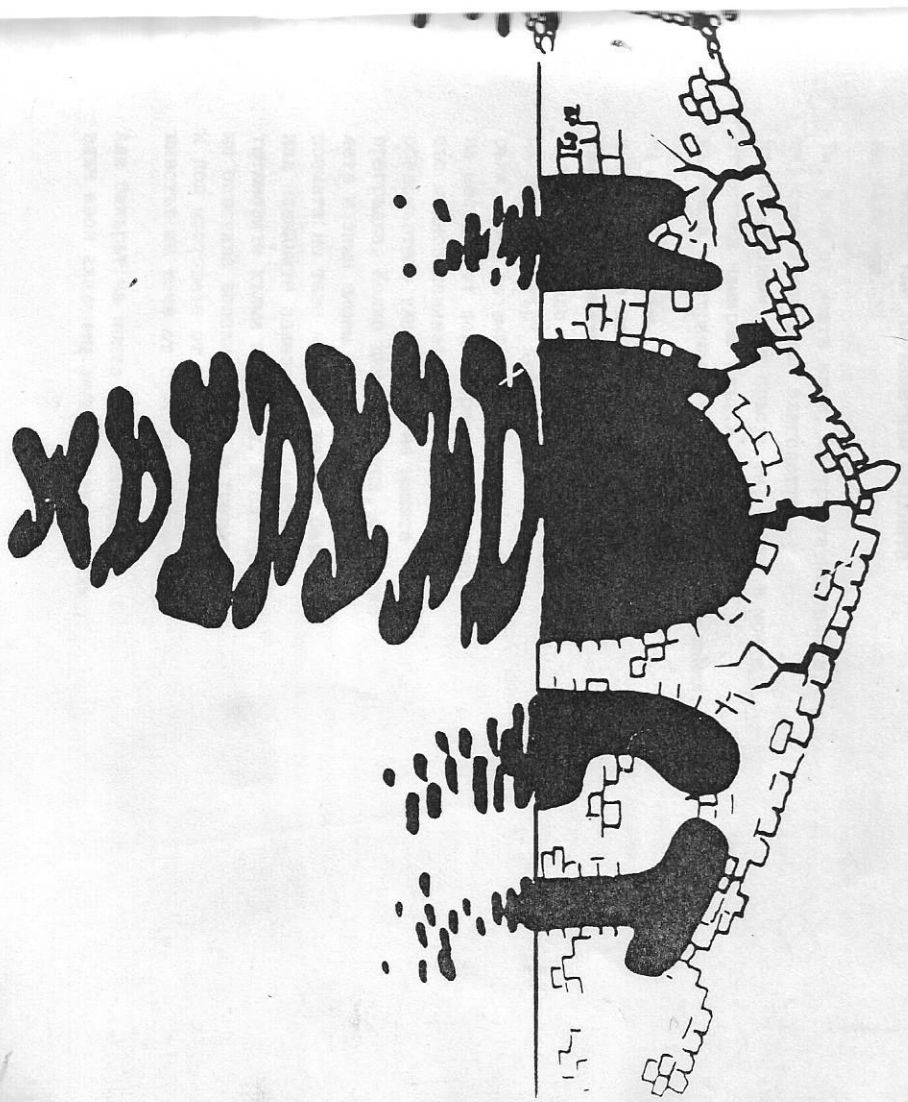

алманах за експериментална поезия

1989

година I

брой 2-3

ДРАГОМИР ПЕТРОВ

МОСТ

"Животът прилича на мост. Както се преминава през него, така и ние преминаваме през живота."

/Надпис върху родопски мост, построен през 1575 г./

На Велина

Бакърът на нощта изпълни кръговата
на своя път. Изгряват пак, тогнени,
полетата и върху своите била
от тъмна песен вапни ни залюляват.
Окръжност и огромен полукръг. О мост,
под който ние плуваме към бездната
на тази нощ.

Ти, кръв от нашта кръв, ти тръпка на телата,
ти, саже зряло вълн благородств
на най-възвишената пръст; ти, който в моите
отсъствия намиращ плът и израз, който
кълмиш в пространството със сърцата и движения.

Не си ли мостът, който води тази кръв
и тази тръпка на телата ни отвъд -
там, ддето нашето жадание отново
и все тъй щяло ще възлиза върху моста
на нощния бакър? Любима, протегни
ръка, коси развий над кладенеца ням
на месеца, от който времето ни връща
със меднозеленикавата си повърхност
обезсмъртена тленността на нашата
прегръдка. Колко дни и месеци, от колко
лета и зими пишем ние двама с тебе
поемата на тази нощ? Ще вехнат бавно
над планините залези и ще залезват
тогненивите хълми под деня. И слънцето
ще осветява волски череша в тревата.
И под мостовете от камък завооден
животът ще тече от брат към братя.

Ала бакърът на нощта не ще огледа
вдън евои кладенец зелено-меден бръчки

на скръб около устните ни, ни средно
в косите. А кръвта ни млада ще възлиза
все тъй високо с тръпката неугасима
върху билата осветени от нощта...*

ЕСЕИСТИКА

Ц В Е Т А Н Т О Д О Р О В

ЦЕНЗУРА И СВОБОДА

Излязох доста разочарован от изложбата "Цензурата", която се състоя в Бобур през есента на 1987 година. Изглежда водещ принцип на нейното организиране е била амалгамата, а целта я не рефлексията, а симодоволството. Там всичко се смесваше: цензура на въобразяването и цензура на фактите, цензура на текстовете и цензура на образите /кините за деца на А. Розеншил и Д. Седър стояха редом с броеве на "Ню Лук" и "Пентхауз"/, забрани за деца и забрани за възрастни. Изобщо храбрите ботри срещу цензурата биха възприели асимилационното отношение на самите цензори: и изобличаването на изтезанитя в Алжир, и порнографитя са еднакво благородни /или долнопробни/. Налагаше се изволът, че миналото е океан от обскурантизъм и ние трябва да се поздравим, че сме изплували от него. Красиви фрази подканваха посетителите към оптимизъм: "Свободата никога не може да бъде задушена" - Дидро; "Въпреки инквизицията Земята се върти" - Галилей. Каталогът на изложбата обявяваше нейното кредо: според Р. Вадептер /бивш министър на правосъдието и автор на предговора/ цензурата е винаги и само "израз на нетърпимостта и страха", борба на "любителите на реда и униформеността" срещу "мисълта"; да живее "търпимостта, която дава пълна свобода на мисълта на Другия".

Същата злоупотреба с добри чувства и стъпнителни амалгами се вижда още през пролетта на 1987 година по повод на "изложбата Паскуа", посветена на насилиято и порнографитя. Вестник

* Стихотворението е от сборката на Драгомир Цетров "Византийски елгии", която предстои да излезе като пореден номер от библиотеката "Мост". - Бел. ред.

"Либерален" не пропусна случая да обяви, че са застрешени шестте свабоди на гражднитя. За шестте цензурата остана /през 1857 година/ "Цвета на злото": това показва несправедливостта на сегашната възбрана над списание "Еко де саван" - намерваше Д. Филипаши, чиято фирма го издава наред с няколко други от същия род. Но несъмнено общото между изданията на Филипачи и Болдер не е гениит. Виц-президентът на фирмата Ф. Тено стига по-далеч: да преследваш днес порнографитя е равнозначно на вечершните гонения срещу евреите - и едините, и другитя са бели беззащитни жертви /не е ясно кое при евреите е еквивалентно на тлъститя печалби от тези списания с голям тираж/. Ж. Лант, бивш министър на културата, намесва Рабле, катедралата в Бурж и Пикасо, за да оправдае печатитя издания Филипаши /нали те са известни със своята дейност в полза на чистотото изкуство и авангардната естетика/, забравяйки че може да има някаква разлика между изкуство и търговия. Ако днес "Ню Лук" представя по-"софт" неша, това не е в името на някакво художествено търсене, а защото проучването на пазара показва, че те се продават по-добре.

Свобода и власт

Една снимка от изложбата "Цензурата" ни кара да си зададем поне един въпрос. Малко изгорт меститя и афиши на Организацията на Тряпцата армия по време на манифестация в Париж през 1982 година. Странното я, че снимката стои /стилт на изложбата заглавява/ в поредица от снимки на изгорени книги - от автодафитя на инквизицията до публичните изгаряния, организирани от нациститя. Но значението не може да бъде едно и също, тъй като на първата снимка изгарянето е освобождаване, а не потискане. В каталога е представена и друга серия от подобни снимки: хора, които през 1956 година изгарят в Будапешта книгитя на Ленин и портретитя на Сталин заедно с няколко светски знамена. И ако приложим формулата на Вадептер, кой тук не "дава пълна свобода на мисълта на Другия"? Сталин ли е Друг за унгарските работници?

"Каква е тази предполагаема от цензоритя власт на писаното слово - поле на въобразяването - над прехода към действителността?" - повече твърди, отколкото пита текстът на една от витринитя на изложбата. Но не само цензоритя предполагат тази власт: правят го и всички ние, пишешитя, в моменти на еуфория,

4

а също и много от нашите читатели. Наистина са многобройни мисловните между въображимо и действителност. Изречената дума е действителна, затова тя може да служи на доброто или на злото. Като пропозитиона /държава или партияна/ тя може да води към насиление или към поробване; като развлечение или реклама може да поражда таланта. Законно е да се защитаваме от тези действия, дори опитът да не е най-добрият начин: ето обяснението за аутодафетата на улиците на Париж и Будапешта.

Би ли могло да бъде друго? Само политически неправотни не могат да върва, че максималната свобода за всички е принцип, достатъчен за уреждане на живота в общество. Тъй като живеем в общност, нашите действия, дори и самотни, влияят върху другите; ако този живот не бъде управляван от нищо, ще важи единствено силата. Но свободата за по-силните означава липса на свобода за по-слабите: това е вечната приказка за свободната лисица в кошарката. Свободата за насилника е подчинение за насилваните. Или, за да се върнем към различните форми на изразяване: ако моят съсед има неприкосновената свобода да ме клевети, тогава да нямам свободата да изляза на улицата, без да се червам. Ако човекът за престигнал има свободата да покрива стени с мляк за потребление, - тогава аз нямам свободата да се разохладя, без да ги виждам, и да попреча на децата си да възприемат тези образи. Демокрацията имплицитно включва съществуването на една обща воля, която ограничава свободата на всеки да прави каквото иска, ако това засяга другите; погрешно е тази граница да се прокарва само в изключителни ситуации.

Един непрекъснат епизод смугти благата увереност на организаторите на изложбата: група формосонисти /които отричат съществуването на газовите камери и "окончателното решение" на еврейския "проблем" /разлешиха афиши и позиви по самите стени на изложбата. Нахлуването на маргиналността, тази спонтанна проява на "мисълта на другия", далеч не зарежда директора на библиотечния център и той побърза да събса афишите с помощта на служителите и няколко посетители, които бяха дошли да се възхитят от възхвалата на свободното слово. Последва спречкване и подбуждане на съдебно следствие, не в името на "нетърпимостта и страха", както внушаваше Бадентер, а за подстрекателство към расова ненавист. Тази враждебна реакция /непредадена от организаторите/ ми се струва съвсем естествена: позивите и

5

афишите /както и безброй други изречени думи/ са действия и е нормално да им се противостои. Но все пак не съм привърженик на цензурирането на такива публикации, тъй като се опасвам от ефекта Болшер /забранено, следователно добро/, а това изглежда вече е започнало.

Свободата на твореца

В своето авторитетно Ф. Рот отбелязва, че доста хора на Запад тайно желат преследванията, от които страдат писателите на Изток: "като че в отсъствие на авторитарен контекст възможностите на въображението салят и сериозността на литературата е спорна". И той добавя: "Една заплаха тегне над Америка - коварното банализиране на всяко нещо в едно общество, където не можеш да говориш за забрана върху свободата на словото." Живеещият в Париж полски писател К. Брандис пък заявява: "Потиснеността вълнува, но свободата влиотнява."

За какво става дума в тези заквички? Дали свободата на словото няма някакъв друг таен недостатък? Дори като оставим настрана подгитна /каквото е всяка забрана/ да се изразяваш чрез метафори и алегории, чрез намеци и алюзии /преследването изтънчва изкуството да се пише/, е ясно за какво става въпрос. Безспорно писателите в западните демокрации са свободни да пишат каквото искат, но не е ситуирано дали този факт трябва да предизвиква безразмерна разпост - той е само следствие от спадането на общественния интерес към тях. Индивидът придоби автономност, но обратната страна на тази придобивка е, че обществото вече не го ценя, няма нужда от него; той може да каже каквото си иска, но никой не го чува. Докато в комунистическите страни самото съществуване на цензурата е доказателство, че казаното от писателите се ценя, дори повече - те се радват на завидна популярност /сравнението с тамшните тиражи на стихосбирките може да наведе меланхоличен и у най-пристрастения към свободата западен поет/.

В действителност нещата са малко по-сложни. В източните страни писателите може да избира между три роли - с безброй техни оттенъци. Първо, официалната роля. Тогава връзката между държавата и писателя е силна, но е наложена от държавата. Тя дава много /писателите са привилегирани/: хонорарите им са високи, подлагат им се синегурни длъжности и специални по-

чивни домове, висшите държавни служители обичат да ги приемат и тяхната дума се чува/, но изисква също много /запълненост не само да не се казва това, което не трябва, но и - което е по-лошо - да се казва това, което трябва/.

Братята роли е десидентската: връзката с окръжаващия свят и тук е много силна, на писателят се обвързва не с държавата, а с гражданското общество, невидимо, но все пак съвсем реално. Ако няма официални награди, той има далеч по-ободително чувство, че е станал "глас на народа". И третата роли - на човека на чистото изкуство. Подобно на десидентата той не признава държавата, но избира и да я очертае - както официалния писател. Той просто се определя в други понятия. Идеше за себе си, за изкуството и за вечността; на практика е склонен да говори за миналото и /или/ за личния свят. Така той е маркиран, но в последна сметка честността се възнапращава: той се ражда на всеобщо възхищение.

Стриво този "тригълник" ситуацията на Запад все пак не се свежда до една единствена точка - изолиранит индивид, който идеше, без никой да го е грижа за това. На тази представа промисловия един друг факт - "писателското тайнство", налагано прогресивно от 18 век насам, в което интелектуалецът заема мястото на свещенослужителя. Вярно е, че когато културата се управлява единствено чрез пазарния механизъм, обществото изразява доста неясно своите изисквания към творците. Но все пак западните страни не са нито толкова "атомизирани", нито така лишени от общи ценности, както обичат да твърдят съвременните нихилисти. Но това са ценности от особен вид. Докато в идеокрациите /да означим с този термин както древните теокрации, така и съвременните тоталитарни държави/ царува поговорката "Истината е една, грешките са много", то в демокрациите е точно обратното. Тук единствен предмет на консенсус е грешката /това, което законите осъждат/, а що се отнася до удовлетворението, всеки е свободен да го търси сам; и никой не се тревожи особено в какво го открива - дали в алкохола или в хероина. Утвърдена е не субстанцията, а формата: принципите на царството на личното. По стили начини никаква доктрина не се забранява заради съдържанието й освен тази, която би попречила на свободното разпространение на другите доктрини и би заменила дискусията с насилие. С тази доктрина трябва да се воюва: ако Ваймарската република бе сторила това, ти

шеше да попречи на възхода на нацизма.

Тук трябва да разседем недоразумението, че осъждането на определени текстове или образи е само по себе си реакционно и "дясно". Една журналистка от "Л'Евнинг Джо жъди" си представя две възможни реакции към изложбата "Паскуе": "1. Да мина за "лява", да кажа, че това е скандал, гестапощина, и да развихам петиция за честване; 2. Сама да приема, че в мен време нещо "дясно" и да призная, че това, което виждам, е гаднория." Какъв странен подарък за десните: изключително право да защитават демократичните ценности. Да си от дясната страна против силата /в случай финансовата, на групата филитачи/ не е ли ценност, достойна да бъде защитавана? Колкото до правата на човека /а и на жените/, кога ги защитаваме - дали когато подписваме петиции, осигуряващи на търговците "свободата" да си пълнят джобовете, или когато протестираме срещу окръблените, понасяни всекидневно от жените?

Така че в западните демокрации писателят не е напълно изолиран и безотговорен индивид /въз всеки случай не повече от останалите членове на обществото/. Той живее предимно в напрежението между два полуса: самостата и солидарността. Оста на това напрежение е за предпоставяне пред източния "тригълник" /държавата трябва да прокламира от обществото, а не да враждува постоянно с него/. В някои вечери, казва А. Заваиевски, е истинска дилема: да слушам Би Би Си или Брамс? Или, за по-активните сред нас: да участвувам в политическата акция или да пиша симфония?

Вероятно най-желателно е редуването, а не изключването на едното или другото. Чувството, че съм член на някаква общност, ме освобождава от егоценетричните илзии, но възбуждането в себе си и в своето изкуство ме подтиква да се боря с клишетата, които се ширят около мен. А това редуване може да бъде диктувано и от ритма на историята. Достоевски си представял някаква поет, който един ден след земтресението в Лисабон, сред ромоленето на потока, при това без да използвава нито един глагол. Той се опасявал, че съдбата на поета ще бъде незавидна: жителите на града ще го екзекутират на място. Но Достоевски нито ги осъжда, нито това му попречило да се възхищава от неговите стихове: за щастие дори в Лисабон земтресения не стават

всеки ден.

Превод от френски: АЛЕНСАНДЪР ЛОЗЕВ

Настоящото есе се печата от списание "Летър интернационал", 1988, № 16, с личното разрешение на автора. Бел. ред.

ПОЕЗИЯ

БЛАГА ДИМИТРОВА

ПРОСЛАВА С ЛАВА

По повод кандидатурата на София
за зимната Олимпиада - 1994

ВИТЪША - теменухният Сфинкс,
мистерносно вторачен в София.
Хилядолетник угаснал вулкан!
взрив от прост надбира в недрага си.
Олимпийските шэф-тървентици
горват сев и опустошение,
скакаш Витоша им е бащиния,
Голният череп на Черни връх
в черни мисли счумерен мъгчи.
Някоя привечер в мижав здрав
ше ни стресне необетресение.
С гръм ше изригне огнен смърч
и ше се строполиса връз нас.

Лавя ше гужне в разплавен порой,
за да затее стоножката столица.
После под оплешивяло небе -
панорама ше е изваяла лавата:
град - гигантски гараж от дваалт,
в час пик на тrefика - спрян живот.
Лъвове лавови тъкмо пред сок.
Център - борократически бункери.
Сидяв от навалня в лакътен шурм.
Врат изкълчен от вечно увъртане.
Вид кентавър - катър и жена -
чака на отпашка Халеева.

Пирамида от парадни бюра.
Вит на върха й трон като трън.

Фигури с жест на регулировчици.
Кух череп запосен в телефон.
Пози помпозни. Сълзливи кресла.
На заседание - висещ въпрос.
Воори от пепел пред телевизори.
Сгнати мозъци, както нозе
на китайки от древността.
Въжиграч в мига на отмитане.
Маски от магла на магнати лица.
Асортимент от усмивки ласкателни.
Бост гипсиран чете доклад.
На твърдите - гирлянди от ордени.
Вместо длани с мазоли - език.
Празни гилзи от фрази и дим.

Кинти отбрани за претопяване.

Израз ведомствен на чипо носле -
зубри отчети невръстен старик.
Кестен рждисал от вятър бензинен.
Аноними без образ и име -
плазма от плъзнали вред плазмоиди.
Плъсна витрина с гол манекен.
От поклони претънат гръбнак.
Подлез - пещерно изкопавемо.
Торс в конвулсии - диско транс.
Стоп катър - магистрала в бугсуване.
Центрофуга от скорости - стоп.
Стоп - Нягара йерархическа.
Сечухе от последна гора.
Въздух съсирен в синили смог.
Пълен паноптикум на града -
впепелен панелен Ломпен
с олимпийски огън на тъпа.
Миров рекорд по мегаломания.
А на вис височайша Витоша,
кипнал вулкан, разтворил кратер -
да протговори заради нас,

да избъгва с рев и боботене
нашия пътнат, затрушен протест.
Виждам и себе си как стърча
там на спирката, остарявайки,
като паметник на надеждата -
чакам един закъсаният автобус,
който все още наричам Бръще.

1988

РА Д О Й РА Д И Н

БАЛДА ЗА СЪРДЕЦАТА

на Борис Делчев

Какъв оцепал,
ушепал,
и езикопал!
Какъв душепал!

Веднага бледомик,
наше червено сираче,
чию Андерсен ли те научи
да възнеш стълбата?

Никой не е принц по рождение.
Всеки е с прогресивен произход.

Хайлаши

маса

народ

Щуркуват стълбата с настървение...

Диволът едва смогва

да извърши размяната.

С рога и опашка диммира
аудиовизуалните средства.

Душите - на самообслужване!

Честити височини, скъпи приятели!
Честити постове, мила младежи!

Какво друго ти остава,
можеш само да избереш:
или да растеш,
или да метеш,
този неудържим оцепал, ушепал, езикопал, душела-ад...

Б И Н Ъ О И В А Н О В

. . . .

И най-ужасната история -
човекец без история.
Човекивел, живочнивол
в полето, из обора
и в края - кравата умря,
небето си отиде,
едничка баба, с нехубава зброялка,
си гледа пръстите, а облаци преприда.
Умря и кравата, и коня -
в полето срещу нас се сипва
млъчането им, стона.
И най-ужасната история,
човекец без паспорт:
търчи към кравата, към коня -
с хартийка за вборг.

Та те са вече ето там,
та те - какво да видим!

Пенсионерът пак е сам.

Дори ни е обиден.

ЕСЕСИСТИКА

АЛЕКСАНДЪР ЙОРДАНОВ

ПИСАТЕЛИТ КАТО ГРАЖДАНИН

Истината, че ПИСАТЕЛИТ е гражданският глас и съвест на човека, народа, обществото, нацията, епохата, в неоспорима. Но понякога, прикрит зад съображенията и фразеологичната на дения, писателят заживява с илюзиите, че стои все "по-близо до живота" и "по-близо до народа".

Товава той престава да задава въпроси.

Отрича се от мисълта.

Премае удобството на директраната гласност.

Претърпява най-страшната метаморфоза: в него се вселява дребната душа на чиновника, на бюрократа.

Започва да пресията изгодите и печалбите от едно или друго свое действие.

"Гърси и намира "свисте" "идаи", "тъми", "превдеми" в рожжционно-уворните мълони на властниците.

Към тълките духовни поражения и гражданска капитуляция на писателя можем да прибавим и известната унизителна алегория:

Поймали птичку голоосисту,

И ну сжикать ее рукой:

Пилит бедняшка, вместе свисту -

А ей твердят: Пой, птичка, пой!

Дълги години у нас, в условията на социалистическия оптимизъм, писателят се приучаван да пее по поръчка, да контракува своя глас, да "отрязва" все "гражданско-социални" теми. "Темите" бяха от удобни по-удобни, от "проверени" по-проверени, а "гражданската активност" се заклипяваше в оземелушното "пълно бошинство". С "пълно бошинство" се унищожена българската земя на село, отровени въздухът и воците, разрушени нравствените норми на живот, залепенна историческата памет, фалшифицирана самата история, подтиснат и обезличен в панелни кафези гордият човешки дух, обезсмислен самият живот. За срам на българския писател той активно вземаше участие в това "пълно бошинство" и неведнък съгласуваеше своите социални жетове с т. нар. по-отворни институции, чиято единствена "отговорност" бе всъщност пълната им, тотална безотговорност и ненаказуема анонимност.

За позор на българския писател той неведнък заляваше с фалшивите ноги на документите, опитваше се да приладе "художественост" на канцеларските представи за живота, "виждаше" в спуснатите "бгторе" указания, постановления, укази, решения своята и н д и в и д у а л н а творческа програма. Един негел, злочестен бодрически оптимизъм се ширеше от дискуссионните трибуни стопанска разруха, както и упадъкът на човешките нравя и възхоросто якаха, крещяха към съвестта на писателя, провокираха разуча ни, нравствеността ни, идеите и възгледите ни. Това беше времето на "розовите сънища" и "лазурните бланове", на перфидираната със застойло вестникарско мастило "жива действителност", времето на командно-административното послушание.

Ето защо ДНЕС думата ГРАЖДАНИН звучи и като обвинение към българския писател. Тя властно настоява за промяна. Тя самата е тази промяна. И не случайно ни връща към началото.

Товава Христо Ботев и със слово, и с дело отхвърля "тъмното" и "и з ч а в а н е т о" като "формули" на "бласението". Товава Пенчо Славейков издигна свои идеал за високоравствена и свободна човешка личност. Товава Гео Милев пи-

сал: "Ний ще останем там, дето е Народът: при Народа, сред Народството ни води не в пъщата на кариеизма; понеже чувствита против ония първенята на дения, които получават места на дияното изкуство; понеже предчувствуваме престъпления вь всеки компромис между отделната личност и народа - заговя: ще останем там, дето е Народът."

А преди него Дайо Яворов:

"През трисет години свободен живот името "народен водител" прицоби в тая страна значениетъ за п у б л и ч е н и я б ж е ц и думата "вловстка" стана синоним на п р о й д о х а. Тук по-никна една "аристокрация" от угоени плъхове, минали през хаба-ра на държавната хаана, а реакцията срещу нея беше "спасител-обществено - политическо - и културно - гледше, това положение откроява твърде мрачни изгледи в бъдещето."

И още един спомен: за немошния и слип, но с твърд и непреклонен дух дядо Двайков - пионер на демократизма у нас, който с

III
МАСТИЛЕНОТО ПЕТНО

Когато дяволът изчезнал от стената,
останало мастилено петно,
стои и днес.

А аз си мисля, че когато махнем от стената
порцелята ти, отдолу ще остане
отново той,
отново ти,
отново той,
Дори и да го махнем от стената.

Х Р И С Т О С Т О Я Н О В

КАТЪРСАКЪТ

И се изтърси животът неканен във тисната стая -
на четири малки крещета животът внезапно дойде.
Изгледът в гърдите му своята мрежа въздухът-паяк -
извика детето. Извика най-нежеланото наше дете.

Очите ни - черни медузи - по гърбчето полегнаха -
гърбчето, което ще носи телата ни до подземиния дом.
Насъскахме думите - ние, шепя транезни проклетници,
и нарочихме майката, че е родила за къщата гном.

Така се изгочи денят и нощта така се изгочи.
През фугията на небето истеккоха над хиляда слънца.
И разбрахме, че сърцата ни са живели във кочини,
а изтървяват в нашия дявол... И ангел сред наште деца.

ПОСЛЕДЕН ПОХОД
НА ОЛОВИТЕ ВОЙНИЦИ

Ваше дълго. Дълго бе оловното пъгуване.
Душите ни дори залепнаха за тълпото.
С патинирани и посинели от умора мутри
нахълтахме във циганското мълно лято.

Слънцето захвърли сянката си - увелината -
и по гърбовете ни безжалостно премина.
Биехме тикпани - върху тях играхме карти -
но защо нощта заби в очите черните си клинове.

Така заспахме - отоглеги, уморени и без ризи.
Така над нас тревите цяла нощ къпнаха.
До сутринта зелените им зъби ни изгризаха -
когато се събудихме, телата ни ги нямаше.

Видяхме само как избяга и цапцата на мравките -
отнесе тя парченце от сърце изкуствено.
Крещяха подир нея, виха нашите души разплакани,
но кой оловния войник ще чуе във такава пуста...

НОЩ

На Неделчо Ганев

Охрани се нощта и се закрягли.
На мегдана легна.
На площада легна, а нозете ѝ
от дряхлата на селото стърчат.

Вулехме я с крещетала.
С остени я прокуждахме.
Слънчице ѝ прагихме -
и слънцето избяга.

Да ѝ пуснем кръв - ни казаха.
Ако кръв ѝ пуснем - казахме,
облаците ще къдрясат.
А на вятър са кърясалите облаци.

Селото ще отнесе -
на керемидите ще го обърне.
Селото си залутяхме.
Ако ни се спи - се вупнаме,
Ако не - палгите колим
и бурета ни кукуритат...

БЪЛГАРСКИ ВАРИАНТ
НА АРАБСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА
На Борис Маричков

Душата...

Ах,
Душата ми е бутлигирана във тялото.

Падаха край мене мъртвите
и по измъчените движения на рибите разбирях
как

смиртта си разигрива горе водни кончета.

По плажовете на небето се въртялката слънцата
и не искаха за мен да знаят.

И не искаха за никого да знаят.

Безкраен бе за тях денят,
нацепен на години, месеци и нощи.

По цветнигните мидите цъфтах.

По растежа бисерен усмивах
когато века вече съм затворен.

Колко века съм се учил на мълчание.

И ако някой запушалката-глава сега отвинти,
дали ще мога мълчешком да ви разкажа
какво през стъкленицата видях.

СКАЧАНЕ ОТ САМОЛЕТ

Отпускам се рязко сега в настървения въздух
между дъни и парадна на летящите плъхове.
Земата се прва към мен - каквях от прашка,
докато вятърът дръка моето тяло до блиск.

Увилям гърбнак около стъраха във гърдите,
зашото някой не пита за мен... И няма да пита.
Някой не вижда как този отзад обърка конците
и знае - няма отдолу спасителни птици.

къде, разгражда ме, разграбва ме.

Когато от прозореца на влака го изхвърли,
кой на перона, мислите, ме чака с цветете.

Забравям го поникота в очите на любовната,
гаси ги, възгледите като слъзи капилт.

Заклеча ли го у дома, краши и вие, дрежите си къса,
града вгледна, подлезите опустяват.

Взвизвам го в гърдите си, души ме денем,
затъхвам се насън, с лице на звир зората грейва.

Къде да си оставя ужаса, къде, къде.

Разцъфва в морави петна по кожата,
в чудовища и уроци върху плитното.

П Л А М Е Н А Н А К И Е В

ПОСАЖДАНЕ НА МОРАЛА

В златната кал на стънцето
забиваме липата си
и растем

по-нависоко
по-нависоко

Докато челото
измъти червен

0

когато ниско е паднал изгревът
щом стънцата единствено ни прецвят
да сме равнодушни

Растеш
достигаш се

И ето че прогледаш
/Само да не се погледнеш/

Чело ли е челото ти? Очите ти очи ли са?...

По кръвовете на черупката се счежда
леденещата пустоша на бездна
Вулканите на слънцето не могат

ни да я изпълнят
нико да я строят

Спасение
ти няма да намериш

Но скочи във нея Оевидецо на себе си!

Преди да се изпречи сляпката ти
последна да те стъпче

от тебе
ожърсена

Прекъсни
това дяволско хоро където всеки ден
се хвашаме за гущите

ДЪРЪТ ДЕН

Вали снегът, замали
от безветрие, тих - дори не пада,
прискърбява до душата - въздушката,
която се е извисила; оглева
на лицето, поглежда пред очите...

Земията
се завърта, докосва свои сын,
занича гокотата си - две думи във гърдите
и ще пент:

което не е сын,
дали е сын било,

къде е правотата,
пролетите шръбани, нападките ядове,
с невинност шита дрешка... Дали е
пригизхат и звездите,

сын?

вчерашните кръвоци, изпъдените мисли,
посрещачите на обещания;

спират студлените колички, возили месо;
сбират се деца,

погледи отчуждени, 200 - 300 ангели, отровили се с антифриз,
на африки тървачите, залегашите на предавания,
започват да танцуват

водата, вятърът, вонята,
събудената пара,

изкървените знания...

което не е сын и не е сын било, което е било
и не е - след себе си глава навежда,

танцуват -

искрици-въртележки,
докосват тоя, они: от утрото
накъм луната превъртат целия предвиден ден;
усмикнатия реват,

изваждат го езика зад стъклата, поделат го на вички:
и става хлюб - ядат, реват; за първи път
преходват я земята; о, как се милват
пешоходни пестчинки, пестчинки ходила -
лист от листо е септември или януари,

всеки ден без месечинка, с месечинка, със слънце и без слънце;
как немент черните гори, как се ширват езерата;

пристига дъжд, пристига гръм, запива вятър,
всичките дънотш - със криле,
опипват път, избират си площади и морета,
над върховете се надвесват, прислушват
струнните воли, заключенати стоят срещу
вчерашната памет - най-чаровната, срещу
днескашните обещания - най-чаровни,
тръгват в крак и г р е я т

...Снегът вали -

дали е сын? -
средбисто падат мирните звезди
и космонавтите

подават си ръцете, луната
взема падналото ехо; вали снегът -
в посоката на своята смърт,
оставя място на небето.

ПРЕВЪЖДАНЕ

Едни и същи гръбци ме ползват,
 когато утрото ме вика пак на съвещане.
 Едни и същи - изгръва и залеза,
 особено когато не ти виждаме.
 Изкуствено осемнени мисли
 изпълват сиви клетки-инкубатори;
 с езика между зъбите увиснал,
 насти създавам работа на вятъра.
 Понякога в това единостание
 една мечта промъква се неканена,
 за да извикат подир нея: "Дръжте я!"
 И да я затрупат бързо с камъни.
 Изпудриваки от сълзата бавно
 като изгнели дънери от длаво,
 отграваме, че тихичко, отдавна
 отъпи са зарешетили стъжката.
 Но навик продължаваме да дъшаме,
 устите ни нали за тази цел са -
 раздвигват се по заповед на нервите,
 там както окът на китиша релса
 кондигтера събужда за проверка.

ЧАСТЪТ НА САМОВЪДИЦИТЕ

Понякога преди заспиване,
 в часа на мисловно безветрие,
 когато нощта си отива, не
 защото частът е към четири,
 а защото защото усетил си,
 макар и да стисках клепачи,
 че става прозорецът светлосин,
 някъде
 котенце
 плаче.
 Нито нощ. Нито ден. Безответие.
 Споменаш си случки от детството.
 Най-дошото, което се сети е,

че всичко ти е известно.

Сънят ти не идва. Безмислено
 е да заспиваш на смяване.
 Някъде май бяха писали,
 че в този час са се гърмвали
 най-нестабилните фигури -
 поети или психопати,
 хора безкрайно несигурни,
 с които човек все си пати...
 Котенцето е изоставено,
 шом продължава да плаче.
 Рано е още да ставам, но
 бавно размърдвам клепачи,
 протъптам ръка от леглото си,
 търсейки в полумрака...
 Не, няма да стрелям в челото си,
 просто
 ще си пи мляко.

ПОЕЗИЯТА ДНЕС

БЛАГА ДИМИТРОВА

ПОЛИТИКА И ПОЕТИКА

Полиitikата е изкуство на възможното, а поезията на невъзможното.

При съчетанието на двете те анихилират, или в редики случува се смяна до откритие на нова поетика.

Има периоди, в които политиката става гонена на невъзможното, а поезията се заповолвава с възможното - и това е сигурен признак, че всичко се е обвърнало с главата надолу. Но рано или късно внокалгията се превъзможва.

Жан Жак Русо доказва, че няма и не може да има хармонична между изпълняването на човешкия дълг и на обществения. А всеки мой дивеш стобрат знае, че още по-непримиримо е противоречието между човешкия, обществения и творческия кризис. Един поет заявява:

"Аз не подписвам протести и петиции. Моите стихове са моите протести и петиции!" Така ли е в действителност, или тук се крие ка-

• Пис с двойно и тройно дъно за истинския талант?

Политиката хлопа на вратата, без да си я канил, без да си искал да имаеш нещо общо с нея. Тържи обратното. Ти жалуваш да си останеш в тихия дом при близките и да се посветиш изцяло на мъчително раждане на поетичното слово. Ако не отвориш на това настойчиво хлопане и дънене на вратата отън, ако в името на творчеството си предпочетеш спокойствието, ти не предполагаш /а все пак никитият на поет би трябвало да ти подсказва/, че ще затвориш вратата и към човешкото в себе си, и към поетичното в душата си. Зашто всичко е взаимосъгърано и взаимозависимо. Ако отвориш шаролюкена врата, ти губиш дома си и съредоточаването в спокойна, дълбочена работа. Ако само откърнеш вратата през веригата на обичаята, ти обричаш и човешкото, и обществено, и поетичното на полюляността, на оковаване във веригата на предпазливостта и осигурованата. Е, как тогава?

"Всичко, което ни пращи да пишем, е нашата творческа биография" - казва Марина Цветаева, подчертавайки творческата. Тук възниква обратният ефект: прещиките разпалват каланието за творчество, колкото по-непредложими препятствия, толкова по-упорит, по-пуритански нашит стремеж към работа. Това е изпитанието на характера. Голмото дарование се оказва силна воля и издръжливост.

Днес повече от битовите несгоди, от бедностите, от личните драми като реакция от уж ясно небе ни връхлитат различните преразрешения на политиката: заворена, опекунство, отговорност пред премец, изправяне пред съдбовен избор, поемане на риск, в който стоещият дил е не само рискът да не можеш да продължаваш, но и да си паднеш, безотличията под терзанията на съвестта: няма ще стоиш настрана? Няма няма да се намесиш? Няма ще останеш безучастен? Докато ще мъчиш? - Докато те стисне за гърлото самопрезрението.

Проклинат деня си, в който от ранно утро политиката с нейните тежкостери изискват нахълтване в твоето домашно и работно гнездо. Пристигат хора от затъпени провинциални селща, без предупредение, с най-непредставими молби и жалби. Нямаш право да ги върнеш, на ти дава сърце да не ги изслушаш, а пък изобщо не можеш да им помогнеш. И това докосване до нуждите на човека, до общественикните изви, и тази твоя невъзможност да промениш нещата, това казващо безсилие се превръща в твое постоянно страдание. И чрез него ти си по-близо до търсената нова поетика, която напразно би се напъвал да изковеш в изолация и ведро спокойствие.

Политика и поетика са в постоянно неравновесие. Но дали хармонично, за която копнеш, е най-творческото състояние? В болезненото надделяване ту на едноно притеглине, ту на другото, както в живота на писателя, така и в творбите му, - тъкмо в тази непересекваща, трескава пълсация е кръвообращението на съвременната литература. Творческият дух е разпнат между човешкото и обществено, между политика и поетика. Ако го няма това разпнатие, няма и полет, защото разпнатите е разгърнатите окръжавани криле на духа.

Няма разрешение за това противоречие. Писател, който е залтърил обществено, за да се всеотдаде на литературна дейност, губи единия полюс и електричеството в слоното му не предизвиква небесната искра. А писател, който дръзва да пусне през себе си електричеството и да съедини двата полюса, изпразва духовната си енергия в земята. И пак губи. Изгаряне, мигновен проблясък на идея, на образ, на прозрение - и тътен в земята. Това е участието на творчеството днес. Няма убожаше, няма възможност за доусъвършенствувание, няма завършеност. Дилемата на Сьорен Киркегор "Или - Или" сега стига до "Нито - Нито". И може би тъкмо в това неодолимо самоопогубване е смисълът на творческия път на съвременника.

Жадуваната хармония е непостижима. Ти е отчуждане на създадената импулс. Ако би била осъществена, там би сприл човешкият търсещ дух. Затова и съвременната творба не може да бъде хармонична, уравновесена и съвършена. В нея се отразява непримирното противоречие, нарушеното равновесие в човека и в света. Руха идеяната представа за строежа на мирозданието. Именно тази нехармонична, неопределена, разноструйна структура е поетиката на нашето време. Хармонизираната поезия и проза в ясно изразена симетрия днес е измислица, лъжа - в нея не диша истината за битието. Класически извадните форми не могат да вместят лавата на днешния изкривен, променчив, непредвидим свят. Творчеството днес е неразрешима дилема и там е движението му зарил.

Въздухът край тебе е наелектризиран - това се предава на езика ти. Тревога, несигурност витва над живота ти, всяка твоя дума, всеки твой жест могат да бъдат последици - и това ти носиш със значимост. Имаш стъпено, имаш време. Търсиш директен израз. Сподваш понятията и похватите при висока температура - това, което днешната критика нарича флексия. Динамика, лично свидетелство, документ, философия, фантазия, афористичност, есеизъм. Тенденция към колаж, както в изобразителното изкуство. Ток е пуснат в двете ти слепоци, той те превръща в жива галванична батерия, която се

самозарежда. Този ток предизвиква спазми в ритмиката на речта ти, не можеш да пишеш отмерено и гладко, изрязваш променливи пудлации, изненади, правиш внезапни скокове във времето и про-странството, сливаш противоположни посоки и различни гледни точки.

Раздирен от противоречия, самоотричаши се мисли и чувства, дриш сплитък на вътрешното закотвяне. И когато най-малко очак-ваш, тъкмо в епицентъра на политическите трусове, току налик-неш в някаква книга, в някакъв крайпътен пейзаж, в някакъв слу-чен разговор, в нечий поглед - и ненадейно те озари миг на съ-зрение, прозреш до дъно някаква загадка, хато че ли ти се от-крие замисълът на вселената. Това е върховен миг на Духовна би-стрина. И след това пак се размътва животът ти, пак върлопи те замотават, пак губиш опорна точка в хаоса, пак си различен между конете на политическите събития, на домашните грижи, на човешките задължения и на творческите амбиции - те прегрускат в четирите посоки на твои кръгзор и ти си жив различен между тях.

Политиката едновременно огрежда хашно живота ти и ти дава остро усещане за мигт живот. Ако съумееш да преддигаш това в творбата си, - ти ще живееш. И все пак да не се самоизадагваше. Девятът е кръвен. Няма да напишеш много. Няма да осъществяваш до-край замислите си. Няма да извадеш и шифроваш словото си. Но то-ва, което напишеш, ще бъде може би истинско, единствено.

Става дума не за известните образци на поезицията на твд наречената ангажирана литература. Имаш предвид откритието, ко-ето съвременният поет трябва да направи въз основа на мотвата традиция да се разбива традиционното. Днес, когато си разбрал до какви преизподни може да доведе политиката, когато не знаеш в чия мегница наливаш вода със своите усилия, когато не се са-моопияняваш както някога с утопии за синините бъднина на чове-чеството, ти все пак по вътрешния императив не можеш да се от-кажеш от участие. Дори с опасението това участие да се обвърза на самоучастие в нови грешки. Струва ми се, че мъчителното раз-древне ще породи една по-различна поезика. Никогашната моно-литност на участника днес е различна. Това е загуба на сила, но пак е придобивка на непозната дълбочина. В новата поезика се взаимопроиняват несъвместимости: отказ и приемане, скепсис и вяра, пародия и строгост, абсурд и реалност, простота и слож-ност, злободневие и мечта, протестка и молитва, конкретност и абстракция, чувство на историческа вина и очакване. Изтъкана от

противоречия, тази друга поезика се създава дори вън от закона за достатъчното осъждане. Тя е отчаяния търсене за изпълняване от манипулирането.

Политиката изсушава силите ти до изнемота. Би рухнал от от-врата, от самоизчерпване. Но ти имаш един аварен изход: словес-ното си сместяване. В него превъзможваш себе си, за да продъл-жиш по-интензивно по същия обречен път. Върпери всичко.

Полгъзновеннигата на политиката са най-опасни вътре в слово-то. Тя е в състояние да умъртви живеча му, да го стори свое ор-жие, сиво с металически отблясъци, патетично, натрапчиво и в крайна сметка фалшиво. От такава възглед яма може да те опази са-мо човешкото начало, ако не си го изпуснал. Колкото и да те стъ-ва то, да те дърпа назад, да те прави уязвим и слаб, да не ти дава да полетиш на воля, да те приковава към коритото на делни-ка, то е единственият ти регулатор. От него в словото ти ще се влива топлота, естественост, болка и хумор. Чрез него ти няма да изгубиш мърката: ч о в е к а. Така в едно флукутиращо три-единство между човешкото, общочовешкото и творческото е твоят кризисен статус на поет.

Политиката е жестока, мръсна игра. Не е за тебе. Тя озло-бена, смразява хората. Най-добри приятели от детинство се скар-ват и се превръщат във врагове до живот. Вгвай през глава! Но къде да избягаш от съвестта си. В безсънните си поснатш към бе-лешника под възглавницата. Поезията пропонава мрака в душата ти. Тя не вървее в зоната на омразата. Ако не носи любов и прошка, разбиране и покаяние, тя не е поезия. Контрапунктът между двете стихии, политика и поезика, изгражда музиката на твоите деноно-щия, тъпна с дисонанси. Няма избава! И това бляскане от единия в другия брат е ритъмът на битието на поета. Шом си хванал перо-то, не търси спасение в ничия земя. Тък като всичко е свърхподли-тизирано, самото неучастие, аполитичната поезия, дори мъчлчане-то днес отекват с политически резонанс. В ужаса да не се изкалшат с политика, ти заброяваш, че най-кално е измиването на ръцете. А твоят принцип "спокойствие за творческо безпокойство" вече е не-валиден, понеже няма да намериш успокоение в безучастието.

Заемането на позиция не е постоянно и ясно веднъж завинаги, както това бе по времето на съпротивата срещу фашизма: имаш въз-бор - или гнет, или чест срещу живот. Днес едва ли не при събуж-дането всяка заран трябва наново да координираш позицията си спрямо извъртаната на политиката, трябва да провървяваш и укреп-

ваш нравствените си устои срещу демогогията, провокациите и целенасочените слухове.

Заедно с това трябва на пълен ход да обновяваш, акордираш и дори да сменшш инструментариума на поетиката си. Модерният художествен синтез на пръв поглед създава впечатление за неограничена свобода на средствата за изказ. Свободата е налице в необходимостта от непрекъснатото движение, от прекодиране на знакова система, от преосмисляне на символика, образност и интонации, от прогледжване в света на антутопните. Свободата е в риска на прозаизацията, в променливата ритмика на разбиващи се вънни ту в единни, ту в дъртви брат. Ако се вкопчеш само в единния брат, на политиката или на експерименталната поетика, ти губиш този животодаен ритъм. И стиховете излизат безкръвни: или декларативно протестни, или книжно маниерни.

Одисей не си е залушил ушите за гибодните призвуци на морските сирени, а е наредил на другарите си да го завържат на мачтата на кораба - да слуша, да надникне в раззинатата бездна чрез жамините им главове, без да изгърве своята цел. Всеки миг дава право на свободно тълкуване. Аз виждам днешния образ на поета като **То Дисей, мърмър и храбринт, завързан за мачтата, сам на Дюроволно разпятие**, в раздихкано равновесие, който не си залушва ушите за вдулващите сирени на политиката и продължава бурното плаване към своята Иглека.

9 или 1989 - Хисаря

КРИТИКА

АЛЕКСАНДЪР КЪРСЕВ

ФРАМЕНТИ ЗА КОНСТАНТИН ПАРВЛОВ

• Ако една поезия се интересува от "свършените мръсници" и от доносниците, скрити в гардероба, тя почти сигурно ще бъде обидена за моралистична, дидактична, ангажирана, публицистична /вариант за поезия с несимпатична морална или политическа тенденция - антиобществена, стъпнална, черногледа и пр./ . Това автотоматически я превръща и в поезия на доброто старо време, когато светът и нещата са имали ясни и еднозначни морални координати-

ти, непокатитими имена и категорични определения - а поезията е трябвало просто възпявашо да припомни кое е добро и кое лошо. И по този начин да изтъпява своята оларородна възпитателна /вариант - небдлагородна, развършаваша/ функция.

А ако в нечици стихове властвава парадоксът и протеековата игра, ако те се движат по ръба на разбиремостта и востурдно-непрорачната игра с измислени думи - о, тогава също е лесно: това е поезия модернистична, звучна, тя е критика и игра с традиционния поетически език, израз на разпуквания и изгубил идентичността си модерен субект и пр., и пр.

Само че поезията на Константин Парвлов е ни рибва, ни рак: тя едновременно готнее по една велика морална и политическа яснота, по гарвановата истина в един свят на лепкави славни и - от друга страна - по своите "Терсифедрони", "Йоганни", "Фрески", "Житове" /особено по Житовегел/.

За да може българската критика най-сетне да заговори за гарвана Константин Парвлов, ѝ е необходимо на просто традиционска смелост /като толкова дълго време ѝ липсваше/, но и способност. Способност, разбирана като критически език, който може да постигне тази поезия. Етикети като "морален ригоризъм", "остри политически и социална ангажираност" трябва да се съблскат и кентаврически да се слепят с квалификации от типа "словова езотерика", "конститутивна на парадокса". Ако при това съблскване не се родят невиджани и нечувани критически метаформи, българската критика ще остане няма за Константин Парвлов. ѝ няма да може да каже нищо за ОЮВА в неговата поезия, преди да ѝ изгорят бухоните...

• Поезията на Константин Парвлов е политическа поезия: тя е тъкмо противното на онава, което сме свикнали да наричаме "органична" поезия. Тя не търси да открие истински "свой" глас - защото е пародичен компендиум на чужди интонации: на гласовете на конвейерни хора, на служебно нежни поети, на измити и среданни ораатори. Тя е протеекова алтернатива на тези чужди гласове, пародично "надпяван" с тях.

В този смисъл тя е стъпно отчуждена от самата себе си: няма нищо по-невъзможно за тази поезия от уешането за "космическо единство между човека и природата", "мистериата на любовта" или "тръсенето на собствения духовен корен".

Единственото чувство на тази поезия е усещането за крах на митологичните. Тя иска да съществува в невъзможния процес между ужаса на света и неговата естетическа смазка.

• Колко много животни! Едва ли има по-малко "органична" лирика и все пак: котки, кучета, коне, свинчета; диапазон на фауната от хермелина до декоративните ришки, от еротичния микроб до урунтелите и урунтелците.

Ролата на тази биологическа маса в стиховете на Константин Лавлов е твърде странна - с телесното и животинското се борави така, че то е едновременно елгегорически знак и заедно с това гротескова експресия, предизвикваща чисто физиологическа тръпка.

Животните на Константин Лавлов са фигури в приточни политически и социални сжметы. Змиите са посланици до общество и прителци, славените от Западният парк са роднини на пернатата фауна от "Ангел Къчев" № 5. В стихотворенията-абсурдисти басни зад конете и каруцарите-алхимици елгегорически прозира алхимията, които ни обгряжда като социално съществуване.

Формата на Константин Лавлов обаче не заставя в единичен елгегорически шифър, защото се намира в състояние на непрекъснати драстични метаморфози: в животинските образи се обсъкат не-поносими за човешките сетива и фантазия биологичко-културни кон-трасти, оскъпяващо се преливат органически субстанции, а те-лесните форми се раздуват като гротескови мехурци. Приточво-елгегорическият код се удвоява от тази абсурдистка "органистичност": гигантски микроорганизми искат да глътнат мъжа или да попаднат между краката на жената, библейската утроба на кита пилеа фасо-ва, а в сърцето на славен прозира хитно ястребово око. Майце-удийството, коледното клане на свине и спорта са се слагли в де-тинския мила картинка.

Пози двоен "елгегорично-физиологически" статут на знака в поезията на Константин Лавлов е знак за особен статут и на самата поезия. Поетическият морализъм на Константин Лавлов е дублиран от дълбоко-утробни, физиологически удари върху под-съзнанието и телесната усещаност на читателя: приточните парадок-си противно на собствената си природа имат съпровождащ "утробен" ефект. Традиционният модел на моралистичната и политическа пое-зия изисква от своя читател морална и политическа реакция: те

изискват читателя като "зoon политикон" да се възмути от "обще-ствениите недъзи" и да закрие в диалогично морално негодувание. Съществува, което чете Константин Лавлов, обаче не е само "по-литикон"; то реагира като "зoon" - моралните и политически про-блеми на приточите отекват в онази точка на човека, където кул-турата се превръща във физиология, и предизвикват особен телесно-политически, утробно-морален погрес. Читателят на Константин Лавлов е потресен от съвременния битов и лутав ужас, който при-лича на целувки от "обета с мустаци и бради" и на метаморфоза на слънчевото сплитане в сплитане на влечуги.

Политическото реагиране на Константин Лавлов е клетъчно.

• Моля читателят на тези редове да бъде снизходителен към горния фрагмент. Той очевидно е последен опит да провери крити-чески си глас, да си преповторя мислиците и да се увери в дов-костта на тълкувателските си пръсти. Преди това.

Защото сега ще се наложи да кажа нещо съвсем противополож-но за това /"За какво?" - въпрос на куче. "За какво, за какво! - за тези антиобществени стихотворения!" - отговор на критическа котка./

А то е следното - свърхострата и свърхнпгжврана поезия на Константин Лавлов е игра, изкуство за изкуството, чиста поезия. Същността й политически и морален проблем е... тя самата, ста-ва тази поезия. Моралният й рпгоризъм е обрнат към самата неа - към поезията на поета Константин Лавлов, към статута на по-етическия му език, към заразяването на действителността със славеева мъгла и поетически симулакрум. Към самата възможност за поезия.

Константин Лавлов създава елгегоричен свят - на митологично-политически "старюци", на бобета с мустаци и бради, конетирши ужас и въздушни целувки, които набраздяват с полтъха си разтопе-но олово в казаните. На вмеболоподобни лъкъсездания и болезнено чувствителни мишки, които преливат кръва от слабост. Но елгегорическото пространство заплъща съответния си създавател - защото изведнъж се оказва, че той не разполага с привилегирована и за-щипена гледна точка извън него. Самият му поетически глас е съд-носно въвлечен - той се лута като гротесково ехо между гласо-вете на славен и дневни сомнамбули. Единственото нещо, което поетът-участник в този свят може да направи, е да отиде до него-вия ръб - да се вкорени и да говори от ръба на света: да стане

кряв, живав, грозен, почти невъзможен глас в този свят.

Естествено - ще продължава да има други поети, централни, славейни, които ще преобръщат трупове в трели и ще кърпят разпадащата се митология, участвайки в гитанския симулакрум на надпяването. Самото надпяване, разбירה се, е не толкова по-между им, колкото със самата действителност - и действителността го губи, защото надпяватите се превръщат в няко парче от нея в "равно по ранг на свещените Крави / и на Йобса - също свещен".

Поетът Константин Павлов не участва в централното надпяване: той само играе, проверява гласа си, подвиква от ръба на света. Всеки избор на тема е игра, всяка негова тема е условна - тя е само знак на свързката на Константин Павлов. Ще поемем риска да я формулираме така: "Как въобще е възможна поезията в краткия мит, докато са изгаснали буршеите?" Маргиналната позиция на поетическия глас е дългико качество - тя ражда причудливи поетически цветове и плодове, тя може да прогрячи истината сред краха на митологичните. Но през цялото време ти е само на милиметър от превръщането си в светски курюз, когато: "Ах, посредствените художници ще ме рисуват / фотографичи ще ме снимат / контр-жур". Защото и ръбът на света може да се превърне в туристически обект, в чистофайническото на поета-хермелин /с безосновна морална и политическа козинка/ при една-единствена капка кал може да се превърне в първезната си противоположност в поезия, прехвърща доволно в моралната и социална кал.

Така че поезията на Константин Павлов е преди-поезия: тя е само опит, игра на поезия, проверка на гласните струни и пазене на бялото кожухче. Но в опита съскат и скъсани гласни струни, играта е на ръба на бездната, а капките, които прескат, не са кал, а са огово.

Така че поезията на Константин Павлов се занимава само с един единствен проблем - с политическата възможност за поезия. Прост с политическата възможност за самата себе си. Тя е антажурен дариурларизъм. Измислените ѝ, неразобидрежи думи - ризните "Фретони", "Фрески", "Фриголи", "Фраши" - са предел на свободата, крачка отвъд амеболоподобния свят. Те са останалите "без-крайно малко златни примеси" след фотопцията на обикновените думи - които ти е превърнала, тлях, обикновените - в чисти оловни и цинкови клишета.

Златото на чистата поезия се е оказало отпадъчен продукт на поетико-идеологическата фотация. То е належа на отделния поет и единственото му убежище, преди да се върне ОЮДА. И заедно с това тя, чистата поезия, е безкрайно важен обществен, политически и морален акт. Едва чрез нейното създаване и удържане става възможно да се види и нейната противоположност - "чистата действителност", изобличава като физиологически удар, разгреничила двата си сериозност и от ироничната игра с поетическия глас, и от лепнещите от сладост клишета и мултифицирани идеологии.

Защото поезията на Константин Павлов мучтае за кон и котка, и действителност в чистия им вид. И е способна да заложил за това не само Ричард Трети, но и самата себе си.

ПОЕЗИЯ

П И А М Е Н В О Ч Е В

КАМБАНИ

Когато пререш въжето им, млякват.
Гледаш, олекнали, дитват към рай.
Камбани - доскоро от кръв и плът...
Останалите оставяме.

Грешни и праведни, гладни и сити,
свидетели и палачи.

Плешивите си подстригват косите.
Крокодилите плачат.

Валканти, прамгрзнал, от себе си слиза
на равнината в полите и пазвите.

Днаци, кугувайте бели ризи -
обичая да спазвате!

Някой блъска за раждане или смърт
на храма по онемелите камъни.
Камбаните доживяха отвъдното.

Въжето остана.

Л Д Д М И Л П О П О В

СЪННИ ВЪКЪЗИ

Откаде ли идва този облак с образи
Ето спя на твоето рамо в кратки сънища
Черни сенки се промъкват
в гайниците на душата ми
и оттам изскачат смях
и мисли на престъпници
Голата жена седи върху ми
и ме унижава с непостигнатата еротика
Ту летя на вода в небесата
с пеперудени крила
ту във ужас бягам от чудовищата
а червени панци ме приковават
в мрежа от вериги
и крещи неистово от страх...
Но спасява ме събуждането

От обратната страна на ретината
се кикоти Ливото -
закоравелият тъмец със образи
Мигар в мъртвите очи промъкват се видения
Е кажи Зитгунд какво да мисля...

ЧУДОВИЩЕ

Попитаха ме орелът змицата и маймуната
Къде е твоята волност
Отговорих им:
Моната волност е в моя глед
Моят глед е в моя стомах
Моят стомах е под моната шапка
Моната шапка е на небето

Шията ми пробива облаците
Стрешният смърч е моната ши
Във финиата се върти главата ми
многоока и многоуста
Във всяка уста по три трупа

трупът на моето детство
трупът на моната майка
трупът на моната свобода

ПАНИКИЛИА

Какво остана още от годишнините:
...Прочетоха посланието на апостол Павел
На живите го казаха - разбрана мъртвите
разбрана че да се умре е престъпление
да се живее пак е неестествено
/А някои в сандъците се превъртяха/
Каквото е било наистина - било е
Да се гъщи човекско е - показаха
и щом в гробовете си легнаха оскъчени
с нас направиха си жертвоприношение
и във годишнините изгориха живите

...Сниматяха жално само солгуняните

ДЪРЪГА ЗИМА

След дългата зима
ледовете се бяха напуквали
и само далече
отвръме-навръме
се мъркаше снежният типър

Очаквахме стрешния трясък
със зле прикритото търпане
В ушите си бяхме набутвали тапи
тапони и пръсти

Дреперехме цели
но слънцето не грееше

Браговете на змялата стръшни
зайците мляките брамбарите
и катеричките
надничача плахо
В пролукиите се тъпяха и питаха
Започва ли вече земетресението

На сутринта всички видяха
зелена поляна и червени цветя
добра нагласени брезички
и скачаха и се радваха
но внезапно пропалаха -
маскировката се беше прокъсала

И през дупките шръкнаха
гигантски ледници
заправо овалдими затоплинето
и се вееха и плещяха
знамената на маскировката
и ревеше тигърът жално

СУША

Ще правите ли пак като дръжда
попитех капките
Учудени те спреха се във въздуха
тогава забелязах че наопаки
са капките обрнати
и с тежестта си сочеха към небесата -
в солоната си същност отразяваха
лицата на умираещи от сушата
дърветата с корени наместо клоно
напуканата кожа на земята...

Стана ми мъчно
и не чувах вече
ритмичното потропване на капките -
приел обратна капковидна форма
присъединих се към слъзките на змятата

С Т Е Ф А Н В Е Д И Ч К О В

БЛАГОТО

на Стефан Гечев

Важно се простира блатото - праисторическо чудовище

на своето туловище, обвито в пелерината на марагитата.
Макар фанфарите на самотата му в друг нечий стъп да са

за да трябва със скрития във шепите си страх. Но как
пресипнали
да извискат гласа си до самия връх на термостатото?
в неподдаваемост

Осреща кучешкият лай в мъждуващи сенци
на небесните върви нанязан е - още негоден за продаен тютюн.
Родни кончета крачки радари простират
в доизвагата морева тиня на мрака
сред зейналите дезпризорни пещери.

Надучкващият пътя си в тресавището
пронизва с дълг път плътта му.

Застъпни отражения на брястове, нагазиди сред притесненото
пространство.
Космосът - озъбен миг в разцепените от светкавици

е връзал взор в огледалата мъгли. Там нейде в неосмисляемата
МЪГЛИВИНИ -
кометите залутани към нас изгърбват обвити
необитност
на зли бръснащи.

А бягатото кожиче длан от мрамор е протегнало
за търсещия смисъл във смъртта.

САМОТЕН

Щом млечният път завърти грамофонната си плоча
и дълголуннието леще вендуза на моя прозорец,
онезия сякаш пропадам в влетчер розов,
нямам идея как да наплувам,
щом съм самотен,
нямо не струвам,
нищо не струвам.

Щорите стускам, под одеялата потъвам,
запушвам ушите си с востък
и от калкан в рибарска мрежа замотан
съм много по-плах
и много по-плосък.

Везчиние ме всмуква,
Оезчиние ме всмуква -
скаш в черна лупка.

Когато бих по-млад и във вените ми вреше,
грабвах каскета и като пирота дивашка
се хвърлях срещу ветровете.

Вярвах в нови филтове,
Вярвах в нови притеглства,
Вярвах ви, приятели.

Сага все ме всмукват,
всмукват ли, всмукват
на живота страшните,
черните лупки.

РУМЕН ШОМОВ

БАБЕН АПОКАЛИПСИС

I.

Светът по малко си отива, предпазливо -
без кръстци и плеч - самотен.
Обраства ярего със козина,
изчезва зеленнката.

Забърново, Визинца...

Сред оредялото последно стадо
ще си тръгне Странджка
и после само дъжд и вятър
ще шетаг във кошарите и къщите
и ще се молят в запустели църкви
за упокой на мъртвите ни сънжда.

II. СТАРПИЦАТА

Не е прегърбена - нидесена е само,
загледана в басгунчето...

Минутите изтичат там

и тя ги вижда -

загова е спряла.

Почва да валги
и спомени като треви поникват,
в обратната посока тръгват те.

От нитяде,

от нитяде

ще дойде някой да ги окоси.

III.

Долето старецът долуши самотата,
старцата се връща;
отново се превръща във въздушка -
а есента единствена му вика: татю.

Седмдесет и седмд есени му викат: татю.

IV.

Див дъжд по обли керемиди,
 Див дъжд над ослепели къщи,
 Див дъжд и после слънце, слънце -
 самопната душа на Странджа се възвнест.
 Това се е разтворило да види
 зеленото око на пролетта,
 но обляците на стадата
 отдавна са се изваляли, някъде
 на изток или запад, или север
 и сочната трева расте напрасно -
 на паша идват само ветровете.

Углезило се е човечеството тук от насчо
 и затова си е заминуло изглежда,
 оставяйки див дъжд, а после слънце,
 студени къщи, стара църква
 и няколко неизлечимо души,
 заети да уголемяват своите сенки.

* * *

И когато от мене остане само кашлица,
 и това куче сърцето ми най-сетне скъса синдирира
 и се помъкне след вятъра като след щастие,
 и ме превърне в захвърлен кошер, а после в синор;
 и когато в меката пръст се разпаднат думите,
 и душата ми тръгне с боговете да се целува,
 и когато се разотидат последните ми пръгтели,
 и в знак на гръур за два дни затворят лувъра;
 и когато утихнат и сещнат в прехта магните,
 които живота ми заплитаха и въртяха,
 нека огън ме лиже на воли с езици езически,
 но с кандило, с жив вълнен да ме опяват.

СЕВАЛИН ГЕНОВ

ИМАМЕ МНОГО ВРЕМЕ

И клетите мамули,
 и беглите мамули,
 и шавените кожи на овните,
 на предпърдците причините,
 ръкояките с метличини
 и охладните раковини
 улавяме със поглед,
 преди колибрието
 да спре
 разделението на водите.

РАЗЯВЛЯ С ДЕТСТВОТО

не само на Бали

Росата в
 дъждинка
 в окоето на нощта
 И коприварчето
 я глътва
 опинено от устрема
 със който мъжкит дедфин
 преследва днешната си годеница
 Черешата е толкова разтворена
 че слънцето заклъчва своя ден
 и в клоните полита не за сын
 Зидът съборен някога от Рам
 полека се надига
 за момчетата
 които скачат от конете
 и търсят
 тнезда на листопадни по небето
 Сезони замъди прустеват
 в разядя с детството

- Необяснимата отолъквяща наслада
кръгосана с надеждата
на вечерно колдоби

СТОЯН РАЕНСКИ

• • •

Хумиш
или
Хумиш
Хумиш за хумичка

И зърно попаднало в окоето
глее

Докакто изгние вятърът третия като парченце
мед

СЪЩО

Ти говори,
пътя нека върви, нека клоно -
път на дървар, път на колдобиар.

Кон да обядваш, време да убиеш
в стълбите на възл чапан на пусия;
жълто и зелено - в червено разпильно.

И помислих с остра буква под език: не се роди. ВРЕМЕ-
то, обича. Запечатан и промислен,
взлюбени братя и сестри,

само си помислих.

Гандуват гейши
све свелчени чорапчета.
Готвачът вика в празната тенджерка.

Изчезнал е духът.
Лялото е прехло.
Опит за близост с ориза по стъклата.

Винагила ме е музиката в тънкото си ухо.
Води ме право в гърлото на музиканта.
И по-добре.

Къде пропаднаха онези малки хитрости, които подмамват от су-
тринта. Гълещикът с остри мустачета. Вързата им устница цякат
лакоми сенки, удрят с опашки от шестие и наставя бъркотия и
суета. Нешо се изплъзва. Нешо не ми принадлежи.

Дали не може да бъде дефинирано така:
Липата е сладка.
Лепкава.

Някой да е спал в панвирджишки палук?
Валине ли дъжд ще стане на чай.
Трудно е да се даде точно определение.

Гутутки потропват в стрехата.
Гърлено се окръглит.
Слънцето топли детска петичка.
През маркува свисти денят и пука.
Пискат се гласовете на циганите.
Звоните им са бели като измити камъни.
В коридора прашни сандалите чакат.
Млади хребци с протрити копитата.
Всичко е отпред.

Както равнината.

По-добре е да се каже: Тридесетгодишната жена е случайно наша-
рена калучка, претърпана с вектори. Запечадала сред пушняка.
Конете отдавна са я напуснали. Няма и кой да мине, нешо да си
намери. Слънцето и дъждовете съвестно сапунисват шарките.
Важно се килва на една страна. Опит да се преодолее препятст-
вието. По-скоро умора и дъбов към покоя.

"...и портокалови гори цъфтят
по бедрата й..."

Зърното
не знае какво е отвятре,
Долгето Земята не го раздели,
Корен не шръкне,
Стеблото не го прободде,
Зърното е кръгло,
Зърното е кръгло,
Отвятре.

Една гигантска обувка, в която син подпухнал крак е натъпкал
всичките си пръсти. В лошо време изува обувката и оттам лъхват
изпаренията на сплескана земя.
Човечеството остава да дебне отвятре - болен и зъл мазол.
Милшарди капници с набухнали рокли тантуват, мигт и лъскаят.
По-прозрачен от вонката, кракъл се намества в глъщачни скърцащи
чепки. Привечер бодро оронва звездния керемидак.

ВЕСЕЛИНА ДИМИТРОВА

МОДЕРНИЗАЦИИ

Потръпва утрото, събира
парчетата от мозайката безцветна,
набръза слепва ги...
И ние се рисуваме
сами по себе си
безцветни,
цветни,
пообтркани
от шедро обещанияте бои.
Когато
се смяшава утрото
зад бялата отграда на пейзажа,
ще излезти
под формата на можешо съжнение
и ще притиска
с крилите на утолдик божи:
"Честито откровение".

И царското достойнство по-достойно е,
аля доколко трайна
се оказва пеперудата -
невинна като самото си название...
Не може
да бъде особено фатално или незначително,
когато,
от слънцето и от луната упоен,
обратен ставаш,
обратно тръгваш и
обратно лягаш...

ДЪСНАТА СТРАНА НА ДЪМЕТО

Ридите ти прашат обещания
и ти не подозиращ, че
утре е денит.

Утре е денит на гъзето възирсъване.
Утре се показваш цял и невредим.

Импровизираш сетяшна радост.
Много е хубаво да импровизираш.
Утре е хубаво.

После политаш обратно
в ковчегта на себе си...
Жаба съм, жаба, която
не е нищо повече от
сетяшност.

ЖЕРТВЕНО ЖИВОТНО

На Петри

Поларгат ме в основите на мизозданието,
жертвата ми е голъма. Аз съм жертвено животно.
Не съм узряла за идеята за саможертва.

Но няма време. Някой
не жаде да ме чака.
Денят за всесъщжение е определен и аз
пределно ясно си представям как
ще трагна,
ще се възкача със поглед впит в олтара,
със поглед, в който няма нищо,
във който
страхът се оцветява, лудостта
пъгува, източвайки неясни връзки с бога;
пригламнат краищата на душата - оголени проводници -
и още не е късно да ме спасят...

Да ме спасят.
Да ме спасят?
Да ме...

А М Е Л И Я Д И Ч Е В А

Знам
страшното е
докато решиш -
тогава всичко
с очи на гладен хищник
те преследва
и в мрежите си
те задържа....
Но после,
когато в себе си
целта отгледаш
и повдраваш,
че и ти си някой "повелител"
и собственит ти живот
е всъщност птица,
която можеш
стигва да поискаш

с ръка и дуло
да достигнеш и уцелиш,
тогава,
да, едва тогава
олеква всичко,
всичко се избистри
и може,
още може да се продължава...

Небето е едното му око -
като съгза прозрачно,
чисто като бебе,
а другото - земята -
тъмно и кръвясало.
Различно виждат те
и всяко свой живот си има.

Кривоглед и разноок
роден -
такъв ще си остане
този свят,
защото и човекът
не е долът като спасение,
а също
през тези две очи се вижда,
през тези две очи се вижда...

I.
Да бъде сито, цяло,
да се ступи на къбило
и да заспи
мечтае сънцето,
но все поглежда към змицата
и се рони...

II.

Всичко
/и себе си дори/
във съответената си прегръдка
да удържи морето иска,
но се разливна
и затрупва пясъка с отломки...

III.

Вулканът за земя мечае,
желе тълото ѝ да докосва,
устата ѝ от мляк да пие,
косите ѝ от пръст да гали,
но като рек движението бърка
и с въздуха завинаги се слива...

IV.

Със знание очите се изпъдват,
уверено повдигат и крака, и тяло,
но само във съни
преди нощта да се въздвиги...

ПИШАТ НИ...

ОТВОРЕНО ПИСМО-СИГНАЛ
до всички ръководители и организатори
на фестивали и други културни
мероприятия у нас*

Уважаеми другари,
познавам поезисата Миряна Башева и мота да твърдя, че с включва-
ването ѝ във вашата програма сте поели голем риск. Досега канех-

* Преди време Миряна Башева бе поканена да участва с автор-
ски рецитал на един летен фестивал. Веднага седнах и написах на-
стоящи донос. Но тя ни сви луд номер на всички: просто не дой-
де. Ето защо сега разширявам адресата на отвореното писмо-сигнал,
както го отправям до всички, които биха имали глупостта да я ка-
нат отново.

те писатели углетнали, разумни, от които знаеш какво можеш да
очакваш; при срещата с тях публиката потвърждаваше догославящи-
те си впечатления и оставаше доволна, че е толкова добре лите-
ратурно образована. А Миряна Башева? Разговорът с нея може да
вземе напълно непредвидима посока. Спомяне си всички какти ги
наговори преди години по телевизията - далач, далач преди реше-
нието за атрибутиите на властта, та притесни самия Кеворж Кевор-
кин.

Пиша тези предупредителни редове не защото съм лично за-
сегнат, а от съпричастие към общото дело. Въпреки че, между нас
казано, Миряна не пропусна повод да ме клъгне за това или онова.
Беше казала при разговор в едно списание /и това бе напечатано
черно на бяло/, че едно съм ѝ бил казал устно за стихотворени-
та, а съвсем друго съм бил писал после. Че то къде отиваше, ако
всеки вземе да пише каквото си мисли?! След това, давайки ре-
цепти как да напишеш литературна тема в училище, бе ме наговорила
с препоръката учениците да вземат питат и от моят съчинение -
бил съм "неофициално" мислещ критик. Ами нали така веднага ме
намразават и без това мразещите ме колеги? Ето такива ги върши
та непрекъснато.

При това Миряна Башева няма и нормалната, правилна бимотра-
фия на по-млад писател. Вместо родителите ѝ стило да са писатели
и тя да е печатала още в "Средношколско знаме" и "Родна реч",
бе прописала чак в университетта и то на руски и на английски
език. Намакме си работа с един друг литератор /Светозар Иванов/
взехме че я окуражихме една късна нощ - пиши, далач и на българ-
ски като хората, и ето ти сега кълненото Миряна Башева.

Доста неуважително се отнася поезисата и към своите по-
възрастни и именити живи колеги-поети. При нея няма да сред-
неш както си му е реда естественото поощрение "На Д.Д.",
"На Л.Е.", "На Г.Д." и пр., а все се възхваляват Манковски, Есе-
нин и други мъртви хора, сякеш днес всичко е изродено и не си
заслужава женското внимание. Ами това обикла мъжа, Вроще, въ-
преки че и в двете ѝ книжки "Тяжък характер" /1976/ и "Малка
зимна музика" /1979/ има уж и любовна лирика, за мъжа всичко е
някак си притеснително в нейната поезия. Непрестанно му се от-
правят любовни призови, но веднага му се поставят неизпълними
условия. Че то така без компромиси в бита живее ли се?

Казвах две книжки и се сетих, че в това отново има някаква
поза. Нормалният поет си издава всяка година по една нова книга

/че и по две/, а Миряна Вашева - не! Кант я от разните издателства /дего множеството безуспешно напира/, тя - ще видиш! /Числата разгледаеност./ Не че няма нови стихотворения - и поема в "Септември", "Любов" - пак голям ужас, натуралистичен, ама не секси, а такъв един анатомически; и цикли в "Море" и "Слово", и отново поема в "Море" - "Кама Сутра", все нещо около любовта кръжи. Колко му е да ги събере! Но тя се държи като жив класик - моят текстове не стареят, смътя тя. Ще видиш, ще видиш!

Както знаете, Миряна Вашева много пише за естрадата. И тук обаче разни фасони. Имала успех? Чуите какво разказва тя самата. Дошли при нея композиторът Стефан Димитров и братя Арпирони. Така и така, напишете ми песен, ама да е много Джони и трябва да има сто маймуни. Вреж, какво ли ще да е това естетическо изискване? Седнали те, написали песента, братята я просвирили, доволни - браво, много е Джони и точно сто маймуни има! Аз много-много не вярвам на тази история. Сигурно ще да е самопреглама.

Та моят съвет е, ако ще я каните все пак: внимателно! Да се преценява какви въпроси ѝ се задават. Да бъде прекъсвана навреме - още когато се насочва към опасните зони. А те са така много....

Литературоведският донос написа: М.Н.

/Михаил Неделчев/

ХРОНИКА

— Изминаха немалко седмици, откакто писателката Евгения Иванова изпрати откритото писмо до директора на ДИ "Народна младеж" и до реди други институции. Тя не получи отговор отникъде - така, както в последните месеци не бе отговорено и на други индивидуални и колективни открити писма, изпратени до стъпите тези институции и средства за масова информация. Редакцията на "Мост" смята, че както перипетичните с нейната книга, така и преобладаването на откритото ѝ писмо нямат случаен характер, че те - например - са характерни за нравствения климат на културната ни действителност и че в крайно време да се замислим дали онези, които в името на "своята" истина отневат правото на глас от ближните си, са най-подходящите директенти за нашата гласност и нашето преустройство. Ето защо печатаме без съкращения писмото на Евгения Иванова.

О Т К Р И Т О П И С М О

ДО ДИРЕКТОРА НА ДИ "НАРОДНА МЛАДЕЖ"

55

КОПИЯ: ДО ПЪРВИЯ СЕКРЕТАР НА ЦК НА БКОС

ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА СЪБ

ДО В. "НАРОДНА МЛАДЕЖ"

ДО В. "ДИТЕРАТУРЕН ФРОНТ"

ДО В. "АБВ"

Другаря Петя,

Не бих се обърнала към Вас с открито писмо, ако случаят, за които ще стане дума по-долу, беше изолиран от цялостното Ви поведение на критик и издател, ако не характеризираше по твърде печален начин някои насоки на нашата издателска политика, изобщо - ако беше "службен" случай.

И така - книгата ми "Д-р Иван Селмински", депозирана във Вашето издателство през 1983 г., включена в плана за 1987 г. и обявена в рубриката "Книгите през ноември" /за 1988 г./ на в. "АБВ", до този момент не е излязла от печат. За издаването на книгата съм сключила договор, подписан от Вас през 1987 г. В края на миналата година тя беше набрана във Варненската печатница, откъдето бяха получени и изчетени всички коректури, и оттогава /заедно с коректурите/ стои заключена във Вашия кабинет. Наброят е развален по Ваше лично нареждане и на печатницата - платена неустойка в размер на 632 лв. и 20 ст. На 20 март т.г. Въе ми показвахте писмо от същата печатница, в което се съобщаваше, че за моят книга няма хартия. Предполагам на Вас, а и на всички, е известно, че когато една книга е дадена за набор, за нея непременно е предвидена хартия. Друг е въпросът, ако книгата трябва да се набира за втори път.

Липсата на хартия е колкото реално състояние на нашето книгопечатане, толкова и удобно, тъй като удобно прикритие за неиздаване на "неудобни" ръкописи. Моят ръкопис, многократно рецензиран и редактиран от специалисти и достигаел - след това - до печатница, не би могъл да се смята за "неудобен". Очевидно "неудобно" е името на автора.

За съществуването на "неудобни" имена ме подсеща Вашето есе "Да сме наясно или моятта истина", публикувано в бр. 7 на "Литературен фронт" от тази година. В него Въе разделихте н а ш е т о общество на "ваши" - "култаджи", "легционери", "славолубии", "тарикиши" и т.н. - и "наши" - здрави българци". Сред "нашите здрави

българска" поставихте и сами себе си, с бялата си риза...

Не разбрах обаче къде съм аз сред тази стага от "наши" и "наши" ценности - с моя ръкопис, одобрен и подписан от Вас - ето то издателство? Дали - в момента на подписването и обявяването в "АБВ" - бях "наша", а в някакъв друг, следващ момент внезапно се оказах "ваша"? И още нещо: Ако за времето на Д. Полинков стикторорението му за "нашия" Левски и "вашата" бесилка е било актуално, макар - и тогава - не осодено остроумно, за какво Ви служи то в нашието, с Вас, Петев, серашино време? От чи ия позиция, в чи е време и от чи е име, Бие, Петев, обявявате един и стиди автор ту за "удобен", ту за "неудобен" в една или друга "историческа перспектива"? Защото - и в споменатото есе, и в други съчинения Бие говорите не от с в о е, а от някакво анонимно, на ш е име, все от това име разговорите и с авторите си като директор на издателството.

Настоявам да ми отговорите писмено - от с в о е име, от с в о я позиция, в т о в а време, когато са еднакво на ш и и Левски, и бесилката.

15.V.1989.

ЕВГЕНИЙ ИВАНОВА

П.Л. Номерът на фактурата, с която е изплатена неустойката, е 10425 / 28.II.1989 г.

Обявеното за 11 април г.г. г о л я н м о п о е т и ч е с к о ч е т е н е "Кръг 39 и неговите приятели" не се състои. Изявата бе осуетена от г. нар. "средна ръка" - "типът ръководител на средно ниво, трансмисионата между "горе" и "долу" /благодарим за термина и изясняването му на Константин Павлов/... Ролята на услужливата "средна ръка" в случай изиграха заместник-ректора на Софийския Университет доц. Петко Троев и ст.н.с. Андрей Райчев, директор на НИИМ, където преди около две години беше създаден литературно-художественият кръг "39".

Ала освен кой спря желаниия от всички почитатели на неконвенционалната поезия рецитал, важен е и въпросът ЗА КАКВО бе спрян рециталът. Има литературната вечер нямаше да се окаже обществен актив в биографията на двамата администратори с научни звания? С какво ще оправдаят действията си "интелектуалните" настояници пред българската културна традиция, пред името на Софийския уни-

верситет като средще на демократичност, просвета, незагледваема гласност и култура, пред множеството уважавани от обществото литератори и научни работници, пред студентите и организаторите на турни 65 - оргше на възражението, на истински фактът, че в ауди-прозвучаха в един ден гласовете на днешните най-талантлив български поети*? Кой и по какъв начин ще облекчи огорчението на авторите и техните почитатели, дошли от провинцията на свои разноси, със самоотличка или ден по-малко от годишния отпусък? И накрая, не е ли израз на класическа непопченост, че без знанието коледството на формация "Дом" и вузовския комитет на ДУМС към Университета, бяха свалени обявите за четенето, преснет дружественият знак на кръг "39" и /от името на кръга/ разлепени контра-обяви, които известяваха на ентузиазиранията публика, че мероприятиято се отлага по... технически причини?

ПРЕВОДИ

А Л Ъ Н Г И Н З В Ъ Р Р Г

ТРАНСКРИПЦИЯ НА ОРГАНИА МУЗИКА

Цветето в бутилката от олю, от кухнята дошла,
за място в светлината се извива.

Вратата на килера се отваря, привикнала с това движени
благодарение на моето усърдие да я отварям.
Любезно ме очаква, мен, нейния стопанин и учител.

Започвах да усещам своето страдание на пода легнал, вслушван
в музиката шептаща на своето страдание, което исках
да възпем.

* За литературното четене бяха поканени и приеха поканата около 100 поети от цялата страна, между които Блага Димитрова, Бяно Иванов, Валери Петров, Добри Желев, Иван Давидков, Иван Райков, Иван Теофилов, Иван Цанев, Екатерина Косифова, Константин Павлов, Марко Ганчев, Миряна Васева, Първан Стефанов и др.

За мене се затвори всичко в очакване Създателя да дойде,
сивите стени, таванът - в тях ставата ми, аз,
тъй както във небето - моят градина.

Отвори я вратата.
Лозата-скитница пръзеше по къщата, по нежните подпори,
в нощта листата бяха там, денят където ги остави,
главите на цветята - като животни вдигнати
на слънце да помислят.

Ще мога ли да върна думите? Ще замгълни ли онази мисъл
за транскрипция отвореното в мен око?
Природният копнеж да израстеш, цветята - красивото желание за
съществуване, почти екстазът ми да съществувам между тях.
Предимството да наблюдавам съществуването ми - ти също трябва
слънцето да търсиш...

И книгите ми, трупами пред мен, за да ги ползвам,
чакаха в пространството, където ги оставих, не са
изчезнали, остави времето останките си - своите добрини,
за да ги ползвам аз. И думите се трупаха - писанията мои,
рукописите, любовните опиянения.

Аз имах свои миг на просветление и чувството видах в сърцето
на нещата и във градината излизох плачешки.
Видях червения цвят във нощта светлина, докато слънцето го
нямаше, израстваша във миг и чакаха звъннали във времето
да дойде дневно слънце и да им даде...

Цветя, които като в сън на залез поливах предано, не знаейки
доколко ги обичам.

Така съм сам във своята слава - и само те отъхн - погледах
горе - червени храсти в цвет ми камаха, надничаша
в прозореца, очакващ ги със слъпа обич, листата също се бе
надиваха, с лица зарвени в небето - всичко живо се бе
разтворило, за да получи - дори земята, дегнала в
очакване.

Погъва музиката, както високото отъхнато стоебло на тежък цвят,
зашото тръбна, за да оживее, да поема радостта до сетна
капка.

Светът познава любовта в гърдите му ставена както в цветето,
самотният и страдещ свят.
Вашата е милостив.

Фасонката бе грубо закачена за тавана, след като построи
къщата, не трябваше да я разглеждат, за да приеме
крушката, която там сега добре стои и служи на моя
фонограф...

Вратата на килера е отворена, за мен, тъй както я оставих,
тъй стои.

Със кухнята не е така - жместо врата отвор тя има, през който
ще ме пусне, поискам ли да вляза вътре.
Спомням си, когато легнахме за първи път, Х.П. пое със нежност
моята чершкя, а аз седях на дока в Провинствун, 23-
годишен, окрилен от вара във Вашата, отворена ме чакаше
вратата към утробата да ме приеме, ако пожелае сам да вляза.

По къщата, по цялата ми къща има неизползвани контакти, готови
да ми служат с електричество във случай, че ми е необходимо.
Прозорците на кухнята съм отворен, за да поема въздух...
На пода, дори е тъмно да си спомня, безпомощен очаква телефонът
таксата да му платя, за да го свържат.

Тъй искам хората да се поклонят щом ме видят и да казват -
та той е надарен, той има доказателства за съществуването
на Твореца - съзрял го е с очите си.

Творецът ме опи със своето присъствие, задоволи желанието ми,
за да не се почувствам излъган в копнежа си по него.

Въркли, 1955 г.

Превод ЛЮДИЛА ВЕНРИХ
РУБЕН ШОМОВ

В Л А Д И М И Р К Р Ш И В А Н Е К

Пристига ни просторът чрез който пръгашестваме
на сънените клепки свързано се облитя
и глаши птиците със фините пера на утринта

тези гълъбци излиташа
от сволювете тъмни на Ноевия лоб
не се завръщат

празнотата ги изжица
а те сами в зиг-зага на страданието
летят срещу нея

ние ги чакаме
ние плачем за тях

при все че сме само порив на вятър в платната
а стълбата стои на кормилото
тя понюга дава да погледнеш над нейното рамо
но само за да може в този миг
да засенчи компаса с ръка

СЛЕД ПОТОПА

Не ще пресметнем нищо без да е доведено докрай
и даже Майсторът Математик не ще спаси света ни
не ще помогне обучението по букварите на лобовта
осъществено върху гумени модели под инструктажа на експерти
когато бъдещи апостоли ще черпят от съвременните компютри
изворите на атомизирещото шестие
за да поливат с тях градинката на своята мечта

оставя само плахата надежда че уханието на жената
ще поразтърси още малко световната история
когато стонувате еротични на Елена които скриха Трон
ще могат да се купят на касети
и в най-далечния джунгел на този свят
ведно с лобовния брътвеж на Клеопатра
поклаждаш някога дамата на брадатия козел
както всяка жена която не мъчи когато трябва

при все че днес и първолиците навярно подозират
че зад това се крие само клопане превземани пространства и

мангизи

мошеничества мръсни слепки с кожата човешка
и тези фустки вселеност някога не са се имали предвид

не ще пресметнем нищо без да е доведено докрай
но може би когато в речника за архаизми гният тези думи
ще изпилли в нощта троянският кон
и остриге гърди на новите троянки ще затрептят в съня
като перчените на днешната трева

любена единствено от вятъра над този хълм на Шлиман
и Омир за парче оглозган кокал ще въпяне всичко туй
и ще се обие с улцините песове

може би и бъдният хитруващ Олисея
през своите командировки ще се любии
с тъжно незадоволените жени

единствено за да остане все пак място за завръщане

ФАУСТОВОЩНО ПЪЕМЕ

Ако смъртта е само издишване
на гинилин въздух във тялото
вместо тази чиста безсмъртна душа
то ориста на поетите не е само да паят
и да бележат със стихове крайпътните камъни
да може кой да е от кучешката глутница
да ги открие даже слепешком
или да се бият за отрязки от терените
по масите на властниците в тукашния свят
и да обръстват в тлъстините на касапското дообуване
което е тъй тъжна разядла с нежността

дано да не замазва никой стените на делата ни
когато гинии залитаме в стиха
и в празни улици оставяме вони на пикоч

ако смъртта е само издишване
което бавно се закръгля върху устните

променлики се в плод за други устни
дано този плод не е ялов

нали чрез корените си сме приковани към пръстта
и няма никога да се възкачваме в небето

ПОЕТИЧЕСКОТО ИЗКУСТВО

Превод от чешки: ВЛАДИМИР КРЖИЖ
ЕДВИН СУГАРЕВ

*

През настоящата година започва излизането на алманах "МОСТ" издание за експериментална поезия.

"МОСТ" е неофициално издание със статут на ръкопис, което ще излиза в четири книжки годишно. Ще има ограничен обем и тираж и ще се разпространява безплатно, като финансовите разходи по отпечатването му се поемат от редакцията и сътрудниците на алманаха.

"МОСТ" си поставя за цел да породи алтернативна ситуация и подготвителен диалог в общуването на създателите и приемателите на поезията.

"МОСТ" ще съдържа ритмични и преводни стихове, фрагменти и есега върху поезията, както и върху различни страни от цялостното битие на духовната култура /до 4 маш. стр./, рецензии /до 2 маш. стр./, проблемни статии /до 5 маш. стр./ и илюстрации /черните и естетически несъстоятелни материали, както и над тези, които защитават антихуманни и антидемократични идеи. Редакцията поема цялгто отговорността за всичко, включено в "МОСТ".

"МОСТ" може да се получава пощата от всички железни - доколкото тиражът позволява това.

Ръкописи не се връщат и хонорари не се изплащат.

Адрес на редакцията: СЪЖИ, ж.к. "Красно село", бл. 196,
ап. 14, Едвин Сугарев /за алманах
"МОСТ" /, тел. 55 39 61

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

ДРАГОМИР ПЕТРОВ	
Мост /Из "Византийски елегии" /	1
Е С Е И С Т И К А	
ЦВЕТАН ТОДОРОВ	
Лензура и свобода, превод	2
П О Е З И Я	
ЕЛАГА ДИМИТРОВА	
Прослава с лава	8
РАДОИ РАДИН	
Балада за стълбата	10
БЪНЬО ИВАНОВ	
И най-ужасната история...	11
Е С Е И С Т И К А	
АЛЕКСАНДЪР ЙОРДАНОВ	
Писателът като гражданин	12
П О Е З И Я	
ВАЛЕРИ КАЛОНДИН	
Посвещение	15
ХРИСТО СТОЯНОВ	
Излъганият, Последен поход на оловните войници, Нощ, Вългарски вариант на арабска народна приказка,	16
Скачане от самолета	
МИРЕЛА ИВАНОВА	
Едно към едно, Вълнуване I, Вълнуване II	19
ПЛАМЕН АНАКИЕВ	
Посаждане на морела, Друг ден	21
ВОЛЕН СИДЕРОВ	
Пробуждане, Частъ на самоубийците	24
П О Е З И Я Т А Д Н Е С	
ЕЛАГА ДИМИТРОВА	
Политика и поезика	25
К Р И Т И К А	
АЛЕКСАНДЪР КЪСОВ	
Фрагменти за Константин Павлов	30
П О Е З И Я	
ПЛАМЕН БОЧЕВ	
Камбани	35

ДОЛМИЛ ПОПОВ	
Съзни ескизи, Чуловяше, Панихида, Дълга зима, Суша	36
СТЕФАН ВЕЛИЧКОВ	
Вялото, Самотен	39
РУМЕН ШОМОВ	
Бавен апокалипсис, И когато от мене...	41
СЕРВАШИН ГЕНОВ	
Имаме много време, Разляга с детството	43
СТОЯН РАНЕЖКИ	
Жумиш..., Също, Черна шапка..., Допълнителност,	44
манifest в памет на Гео Милев	
ВИРГИНИЯ ЗАХАРИЕВА	
Поглед към земята отгоре	46
ВЕСЕЛИНА ДИМИТРОВА	
Модификации, Дясната страна на движението, Жертвено	48
животно	
АНЕЛИЯ ЛУЧЕВА	
Знам..., Небето е..., Да бъде сито...	50
ПИШАТНИ...	
М. Н.	
Отворено писмо-сигнал	52
ХРОНИКА	54
ПРЕВОДИ	
АЛЪН ТИЗЪРТ	
Транскрипция на органа музика, превод Л. Върх,	57
Р. Шомов	
ВЛАДИМИР КЕЖИВАНЕК	
След погола, Фаустовско племе, Поетическото изкуство,	59
превод Вл. Кружк, Б. Сулгарев	